

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Jn Omnes Totivs Anni Dominicas Æstivas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Dominica Sexta Post Pentecosten.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56306)

D. O M I N I C A S E X T A
P O S T P E N T E C O S T E N .

Partitio.

- I. De diuina misericordia precellentia.
- II. De prouidentia Dei seruatoris omnium.
- III. De triduo sequela Religiosorum.
- IV. De triduaana populi sustententia.
- V. De Christi beneficentia.
- VI. De misericordia.
- VII. De diffidentia Apostolorum & Zelo turba.

Misereor super turbam, quia ecce iam triduo
sustinent me. Marc. 8.

F I G V R A .

Postquam magnus ille Deus Hebræorum
populum Ægypto eduxisset, inque va-
stam solitudinem perduxisset, non prius
manna cœlitus illis pluit, quam farina quam
secum asportauerant, defecisset: at quam
primum panis ille secundarius defecit, cœ-
lestem illis, subito angelorum ministerio,
non sine miraculo, parauit. Idem omnino
in hoc Euangelio carere licet: Turba si-
quidem, quatuor hominum millibus con-
stantes, postquam relictis domibus. Chri-
stum secuta essent per deserta & montana,
non nisi tertia post die, qua commeatus,
quem asportauerunt, defecit, à Christo mi-
rabili ter refectæ sunt. Vult quippe Deus,
prius mundi prouisionem deficere, quam
prouidentia eos suæ mensa reficiat: quæ
quamprimum ut esse desit, conuiuia illis
parat, miracula producit, tanto eas splen-
dore ac magnificentia excipiens, ut septem
fragmentorum cophini, ô miraculum! su-
perfuertint. hunc apparatus ut vobis hodie
in cathedrâ mensa apparemus, Spiritum
sanctum, ut gratia nobis sua opituleretur, &
gloriosam virginem Deiparam, quæ patro-
cinetur, inuocemus, idcirco vno eam salu-
temus animo, dicentes.

A V E M A R I A .

II. Ea omnium Scholasticorum est. ac fuit

semper opinio, Auditores, inter diuina at-
tributa, quamuis omnia ex essentia & natu-
ra iure æqualia sint infinite, & æqualiter in-
finita, & vnum aliud dignitate non excel-
lat, effectorum tamen & operum exteriorum
respectu habito, misericordiam & benigni-
tatem principem sibi non immetito locum
occupare, ac ceteris antecedere. Inueni-
tur autem potissimū opinioni & verbis ma-
gni illius doctoris, vatis, ac regis David, in
Psalmis canentis, *suauis Dominus vniuersis*,
& *miserationes eius super omnia opera eius*. Id
est, Quatuor sunt, in diuinitatis septo & vt
ita dicam ambitu attributa generalia, Po-
tentia, sapientia, misericordia & iustitia,
quæ in quantum Deo essentialia sunt, æqua-
lia quoque sunt penitus ac paria: sed in re-
demptionis opere misericordia præ ceteris
enituit, & caput extulit altius, *manus enim*
ex Augustini mente, *optus fuit, genus huma-
num iustificare quam mundum creare*. In Iam.

Duplicem loci illius Psalmistæ sensum
nota: Genebrardus primum, *miserationes*
eius super omnia opera eius, id est, erga omnia
opera sua misericordiam exercet, ipsa siquidem
potentiam semper comitatur, sapientiam di-
rigit, nec iustitiam vnquam deserit. Viuit in
cœlo, viuit & in terra, dominatur apud in-
feros, damnati enim citra condignum, nec
vt peccata promeruerant, puniuntur. secun-
dum, quia præpositio *super* comparisonem
vt plurimum includit, hinc *super omnia opera*
eius, tantum dem est, ac si dicas, *Miseratio-*
nes eius sunt maiores cunctis ipsius operibus: v-
trouis autem exponens modo, efficitur sem-
per, misericordiam reliquis attributis Dei
excellere, & eminere.

Hinc Apostolus Paulus principū Theo-
logus, ac Theologorum princeps ac caput,
diuinorum nominum seriem examinans, &
proprietarytem Dei nomenclaturam tenens,
illum patrem misericordiarum, nomine om-
nium dignissimo, & titulo quo in diuini-
tatem nullum aut nobilium, aut eminen-
tius, appellare non dubitauit: *Pater miseri-*
cordiarum, & Deus totius, inquit, *consola-*
tionis.

Nam vt rex, qui pluribus imperat regnis.
& To-

& Toparcha, qui plurimorum locorum habet dominium, nomen à dignissimo & nobilissimo mutuari solent: ita quoque Deus omnipotens & supremus ille Monarcha, qui tot præclaros titulos habet, hunc vnum plurimi æstimare solet & cæteris antepone, *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis.* Quin & ipsa dici amat misericordia, & hoc ipsum nomine primus Pfaltes compellauit, *Deus mea misericordia mea:* quasi dicere voluisset, Tu es, ô Deus meus, Angelorum potentia, mundi sapientia, damnatorum iustitia: sed mea solum es misericordia.

Deus di- Idem Apostolus Dei magnificentiam, po-
tes in mi- tentiam, diuitias, aliaq, bona immobilia &
sercordia. attributa, que in diuina essentia reperire est,
reccensens & examinans, vno fasce vult om-
nia complexus, Deum imprimis diuitem &
opulentum misericordia esse scribit, *Deus*

Ephef. 2. *autem*, inquit, *qui diues est in misericordia.* Per-
inde ac si diceret, Pauper quodammodo, in po-
tentia, sapientia, iustitia, dici posset Deus, si
misericordiam illius thesauros consideremus.

Atque adeo vniuersus Ecclesiæ cœtus, maie-
statem Dei sui exaggerans, non nisi misericor-
diæ nomine eum deprædicat, quam ita illi
propriam & essentialem esse ait, vt ipsa nec
sine Deo misericordia, nec Deus sine miseri-

cordia esse posset, *Deus cui proprium est miseri-*
coriam esse. & parcere: nam vt ignis proprium
est ardere, plantarum vegetari, animalium
sentire, hominis ratione vi, Angelorum in-

telligere & cognoscere: ita tibi omnipotens
& sempiterna Deo, parcere, indulgere & mi-
sericordiam facere proprium: proprium in-
quam, vt Philosophi dicunt, quarto modo.

Apoc. 4. Vidit olim Ioannes in Apocalyp. seden-
tem in throno similem iaspidi & sardonichi.

Porro duæ illæ gemmæ plurimi à gemma-
riis fieri solent, quarum illa, teste Plinio vi-
ridis: sardonix vero, eodem referente, igneus
& ad flammam quam proxime accedens. Hunc
Dei gessisse imaginem dico: sed cur duabus
hisce gemmis similis apparere voluerit, plu-
res assignari rationes solent, & omnes præ-
clara. In primis Ambrosius Ansbertus per
sedentem hunc non alium quam Christum
intelligit, per viridem Iaspidem diuinita-

tem, per sardonichem rubicundum sacram
illius humanitatem, effuso in passione san-
guine rubicantem. 2. Augustinus, Beda, Pri-
masius, Rupertus, per Iaspidem, coloris ma-
rini & diluti, diluuium aquarum inundatio-
nem generalem, quæ iam præterit, designa-
ri credunt: per sardonichem vero, ignei &
flammei, diluuium ignis, quod circa mundi
terminum expectamus. 3. Richardus de S.
Victore Iaspide cœlestem denotare existi-
mat gloriam, per sardonichem flammam &
incendium infernale: atque ideo Christo
duplicem hunc colorem adpiigi, quod ele-
ctos gloriæ sempiternæ vitore alliciat, re-
probros vero æternorum suppliciorum a-
trocitate terreat.

At omnium probabilissima, & proposito
conuenientissima mihi illa videretur opinio,
que Deum & duobus illis coloribus attribu-
ta illius præclarissima, sardoniche nempe
iustitiam ardentem & æstuantem, Iaspide
vero coloris viridis, (qui spei proprius) mi-
sericordiam & clementiam hic signari affir-
mat: vt hinc efficiamus, inter diuinitatis co-
lores & insignia, misericordiam in primis
emicare.

Eandem, credo, ob rationem Deus se Eze-
chieli monstrauit, in figura hominis, super-
ne electro & succino festucas attrahere soli-
to, vestiti, inferne vere igne, qui deuorat &
consumit omnia. Hoc quidem in signum
iustitiæ, illo vero velut misericordiam symbo-
lo. Electrum porro superne, ignis vero in-
ferne conspicietur: quod misericordia
in Dei attributis primum & supremum oc-
cupare locum solet. Sensit hoc ipsum &
Iacobus Apostolus: *Misericordia*, inquit, *super Iacob. 2.*
exaltat iudicium. cum vero loca, ex natura
præscripto iuxta meritorum proportio-
nem & magnitudinem, & dignitatem re-
rum dari soleant: & cum misericordia su-
perexalter iudicium: directe sequitur: *in*
modo & figura, eam & nobiliorem esse ac
digniore.

Video quin etiã in Apocalypseos limine, *Apoc. 1.*
alium hominẽ inter septem candelabra aurea
cõstitutum, cuius caput & crines instar niuis
candescerent, oculi vero flamarum instar scin-
tillarent: zona quoq; aurea ad mamillas cin-
ctum.

Viso Ioan-
nis mora-
liter expo-
sita.

ctum Et in medio septem candelaborum aureorum similem filio hominis, vestitum pondere. Et praecinctum ad mamillas Zona aurea.

Relictis quae ad propositum non spectant, mamillarum figuram & aspectum in primis examinabo: quibus, ex omnium Patrum sententia, misericordiam & iustitiam Dei denotari existimo, sed vt sinistra mamilla iustitiam, dextera vero misericordiam exprimat: atque vt inter manus dextera sinistra dignior est & excellentior: ita quoque inter diuina attributa, misericordia vnica ceteris antecellit. Duo porro haec attributa eiusdem sunt qualitatis in Deo, quoniam in singulis illius operibus iustitia & misericordia semper relucet, vt bene olim Theologorum

D. Thom. 1. 2. 2. art. 4. regius confirmavit, vniuersa via Domini misericordia & veritas.

Ceterum duabus hae mamillis Deus instar nutriti suos nutrit & conseruat, modo lacte misericordiae eos paciscens, modo ablactatos iam aceto iustitiae refocillans, post lac scilicet consolationum, acrimoniam castigacionum propinando.

Canticorum sponsa huc respiciens, inter ceteras dilecti sui qualitates, vberum eius bonitatem & pulchritudinem decantat, Meliora sunt, inquit, vbera tua vino, & fragrantiora unguentis optimis, id est, Iustitia & misericordia tua omne humanum superant solatium. Hoc lacte & potissimum misericordiae, verus animarum sponsus Deus, vniuersum terrarum orbem nutrit & lactat, nam benignissimi patris instar maximam erga omnes misericordiam demonstrat, & Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit firmamentum nostrum, recordatus est, quoniam puluis sumus. Si vero etiam euidentius ac manifestius magnitudinem ac dignitatem misericordiae Diuinae intueri desideratis, quamque Deus, prouidus, sapiens, clemens erga suos sese declaret, Euangelium ad eam hodiernum, quod luculentum ad oculos depromet exemplum: Cum turba plurima esset, nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis ait illis, Misereor super turbam. Gregorium reuera thema, & vt vestro cum emolumento de eodem loquar, primo Euan-

Psal. 110.

gelicam prosequar historiam, deinde miraculi magnitudinem exponam.

Principio igitur, Marcus refert, Dominum, cum videret turbas sese ad verbum diuinum percipiendum comitantes, com meatu penuria laborare, & in via deficere, Apostolis dixisse, Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent, quod manducet, & si dimisero eos ieiunos, deficient in via: quidam enim ex eis de longe uenerunt. cur discipuli: vnde illos. Quis poterit hic saturare panibus in solitudine?

Duo hic notanda sese in limine offerunt: in primis ipsa misericordia & prouidentia Dei erga omnes qui illum sequuntur & fidele obsequium praestant: deinde ipsa tolerantia ac perseuerantia turbarum, quae vitae necessitatis destitutae, rerum angustia laborantes, vitaeque nullam habere rationem visae, Christum in vasta solitudine & per montana & confragosa sequuntur. Audite primum, Misereor super turbam. o misericordiam singularem! o prouidentiam semper vigilem.

Paraphrastes Chaldaeus, & veteres Rabini scripsere, quatuor Deum e Zona gestare clauis, quibus & seras intricatissimas & difficilissimas aperiret. prima clavis pluuiae est, qua coelos aperuit: vnde, Aperiat Dominus thesaurum suum optimum, caelum, vt tribuat pluuiam terra tua in tempore suo. Altera, prouidentiae de creaturis, earumque educationis, hinc, Aperis tu manum tuam, & imple omnem animal benedictione. Tertia, generationis, qua etiam naturae adyta referat, & ventris sterilitatem rimatur & tollit, vt de Ra chele Genesi Recordatus quoque, Dominus Rachaelis, exaudivit eam & aperuit vuluam eius. Quartus & postrema ingens illa clavis resurrectionis est qua tumulos aperit, & portas mortis perfingit. hinc Ezechiel: ecce ego aperiam tumulos vestros. In huius reusignum, ille qui Ioanni in 1. Apocalypsin capit. apparuit, ait, Noli timere, ego sum primus & novissimus, & uiuus, & mortuus fui, & ecce sum uiuens in saecula saeculorum: & habeo clauem mortis & inferi.

Ceterum harum clauium pulcherrima & fortissima, ipsius est prouidentiae, videre qua

Euange-
lii senten-

Dei Cla-
ues.

Deut. 28

Psal. 115

Gen. 30

Ezech. 37

Apoc. 1

qualem hodie in deserto hoc aperturam faciat, quando nimirum septem panibus, plus quam quatuor hominum satiat millia. Ipsa est clavis illa regia, quas cuncta pertadit, quæ penum aperit, horrea & reconditiora referat, & vniuersum nutrit mundum. Quam prouidentiam examinans Psalmographus exclamat, *Omnia à te expectant, ut des illis escam in tempore: dante te illis, colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.*

Quando Mysticam illam scalam penitus intrator, quam Iacob somnians vidit, cuius pedes terra, cacumen cœlum rangebant: Diuinæ prouidentia symbolum illam esse statuo: scalam illam prodigiosam, quæ vno pede cœlum, altero terram ferit: prouidentia namque cœlestia simul & terrestria regit & moderatur. Latera porro scalar, sunt fortitudo & sapientia, quia *attingit à sine usque ad finem fortiter & disponit omnia suaviter.*

Gradus, diuersæ sunt, quibus creaturarum diuersitatem, rationales hæc, irracionales illa, regit & gubernat rationes. Quia sancta illa & admirabilis prouidentia respicit omnia, & ad omnia sese extendit, ad minima etiam insecta & animalcula. Qualis enim Dei apparet prouidentia erga Alcyones? hæc namque teste Isidoro Claro, aues media hyemne in litore maris incubantes, tempore inquam, quo mare vt plurimum, sauire & tempestatibus agitari consuevit: nullum tamen à tempestate periculum metuunt: ita namque diuina eas prouidentia tuetur ac protegit, vt toto illo tempore tempestatibus imperet, fluctus compescat, vndis silentium & quietem indicat, & quindocim diebus vt oua excludere, & pullos educare valeant, malaciam inducit. An non hoc perinsigne diuinæ prouidentia argumentum?

Aliud non inferius refert magnus Basilis, solet aliquoties, haud procul à monte Cassio tanta locustarum vis ingruere, vt agros vastare, & satis perniciem inferre dicantur: sed eodem quoque tempore auis quoddam genus aduersus pestem illam locustarum emitti solet, seleucis appellatum

natura voracissimum, quod locustas insectatur, vt exiguo temporis spatio agri hæc peste liberentur. O prouidentiam singularem!

Eodem quoque spectat quod Olaus Magnus in historia scribit Septentrionali: nam quoniam tam vehemens & penetrabile Borealium regionum, quod procul à sole distent, frigus est, & tempestates frequentiores, ventorum furia elatior: hinc arbores alius excrecere, aut ramos laxiores & latiores emittere nequeunt. Magnum hoc proculdubio damnum & dispendium ædificaturis ligno destitutis afferret, nisi diuina prouidentia alia succurrisset ratione: arborum quippe locum in ædificiis suppleat spina & ossa piscium, tam vasta & longa, vt laxis etiam & parentibus ædibus lignorum ac trabium loco sint. Magna hæc prouidentia diuinæ indicia: verum ne longius euagemur ipsum quod præ manibus habemus: longe mihi videtur mirabilis. Mirabile sane est, in deserto in quo præter saxa & petras nihil crescere solet, quatuor hominum millia, tam laute & ample septem accipi panibus, septem vt reliquiarum ablati sint copiosi.

Præclaram hanc prouidentiam perpendens & examinans Psalmographus, magna cum confidentia ait, *Numquam vidi iustum derelictum, nec semen eius quarens panem: item alibi, Vniuersi qui sustinent te, fideliter tibi ad finem vsque seruiendo, non confundentur, aut spe excident.* Ad verba autem Euangelii visus est alludere, quæ sunt, *Misericors super turbam, quia ecce iam triduo sustinet me.* Quo loco verbum *sustinere*, pro perseverare accipitur, vt & Iob, cap. 17. *Si sustinuero, infernus domus mea est,* & Psalm. 24. *Et te sustinui tota die, & alio, sustinens autem Dominum ipsi habitabit terram, item alio, sustinuit anima mea in verbo eius, & Marc 13. Qui autem sustinuerit in finem: quibus omnibus locis, *sustinere*, perseverare vsque ad finem, denotat. Et de facto Matthæus, quo loco Marcus ait, *Quia iam triduo sustinent me,* scribit, *Quia iam triduo perseverant mecum.* O summam misericordiam! Sed plurimos nos illa conceptus edocebit, & considerationes varias suggeret.*

R. 3. Con-

ange-
renes

Psal. 103.

Gen. 28.

Prouiden-
tia Dei sca-
la Iacob
collata.
cap. 1.

Cl.

28

Isidor. Clar.
no. 1. Orat.
10.

70.

37.

In hexame-
tro. 8.

1.

Lib. 21. hist.
cap. 15.

Psal. 36.

Psal. 14.

Iob. 7.

Psal. 24.

Psal. 36.

Psal. 129.

Marc. 13.

III.

1. Confideratio.

*Ambr. lib. 2.
6. in Luc.
cap. 37.*

Confidera in primis anima mea, singularem Deum curam gerere eorum, & misericordem se illis exhibere, qui Iesum per desertum & magna cum difficultate & sudore sequuntur. Preit nobis Ambrosius, qui ita hoc quodam asserit loco, *Gratia celestis, inquit, Christus impartitur alimentum, sed quibus impartitur aduerte, non ociosis, non in ciuitate vel saeculi dignitate residentibus, sed inter deserta Christum querentibus.* Christus quoque postquam in Euangelio dixisset, *Vos estis qui permanistis mecum in temptationibus meis: quam primum subnectit, Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus, regnum.*

2. Confideratio.

Deinde cogites tecum, illos, qui domos suas Christum in deserto secuturi relinquunt, Religiosos esse, qui relictis facultatibus, amicis, parentibus & mundo ipso, quo Christum sequuntur in vitam monasticam solitudine, infinita quadam dulcedine pascuntur, milleque intrinsecus voluptatibus perfunduntur, sexcentaque delectamentorum, gaudiorum & laetitiae genera experiuntur. Sequuntur autem triduo, id est, obedientia, paupertate & castitate, quae sunt tria essentialia vota vitae monasticae. *Triduo*, inquam, id est, spe, fide, charitate, quae tres quodammodo vitae spiritualis clauis sunt. *Triduo*, id est, Contritione, confessione, & satisfactione, quae tria sunt poenitentiae membra. *Triduo* denique, id est, ratione, ieiunio & elemosyna, quae tres propagines sunt vitae perfectioris, & a communi viuendi genere discrepantis. Nil porro habent quod manducent: paupertatis enim emisere votum, & non nisi elemosynis & oblatibus viuunt: nam quicumque coram Deo dici amat religiosus, nihil in mundo possideat necesse est, sed totum se in diuinae prouidentiae humeros committat, & a Deo iuxta Prophetam consilium alimentum ministrabuntur, *lacta super Dominum cogitatum tuum, & ipse te enutriet.*

Psal. 14.

Exod. 20.

Quamdiu Israelitis commeatus terrenus suppleret, farinaeque ex Aegypto allatae non deficerent, manna de caelo non descendit. Quo edocemur, Religiosum, verum Israelitam, semel Aegypti mundo egressum, quamdiu singulare quid possidet, & saecularibus

bonis fruatur, diuinarum consolationum manna a Deo non habiturum. Sed si eisdem frui voluerit, quidquid mundi est abiciat, & omnem faunam Aegyptiam proferbant. *Gen. 1.* Qui vero secus faxit, Rachelem imitatur, quae paterna domo egressa, idola secum abstulit: mundo quippe egredi, & paternam domum relinquere, ac simul etiam vanam gloriam, ambitionem, propriam amorem, de diuina prouidentia diffidentiam, quae idola & inanes quidam Dei sunt, quos mundus supplex adorat, veste abscondere, an non mundi est idola conferre.

Religiosi quoque de longe venerunt. De longe enim veniant oportet, veniant inquam a perfecto mundi contemptu, voluntaria & plena paupertate, absoluta voluntatis resignatione, integra suipsorum abnegatione, generali denique rerum omnium repudiatione, qualem se habuisse testantur Apostoli, *Ecce nos relinquimus omnia, & secuti sumus te: Omnia, inquam, nauiculas, domos, uxores, voluntatem, nos ipsos, mundum & denique omnia.* Na ille de longe venit, qui a toto venit ad nihil, ab esse ad priuationem: essentia scilicet annihilationis, & Philosophi, *est ab esse ad non esse: est scilicet esse penitus euertere, est de longe venire, atque infinita quaedam distantia est, a Dei hoc venit manu, denique miraculum facere est.* Hoc tamen religiosus praeter necesse est, & ab esse mundi ad non esse & integram rerum omnium priuationem transeat.

At notandum est, non omnes de longe Duplex venire: ait quippe Euangelium, *Quidam ex religiosorum, ergo non omnes: Sunt enim plurimi qui gerunt Religiosos & eos qui Christum in monasteriorum ac canobiorum sequi solitudine volunt, ita mundana sectantes, mundanis tantopere immersi, ac si in mundo agerent, mundum frequentantes, secularia negotia pertractantes, honoribus inhiantes: & hi prope sunt, & non nisi de proximo venire: alii vero paulo remotius habitant, qui nihil proprium possident, & paupertatem profitentur, interea tamen honeste vestiuntur, mensa satis laeta excipiuntur, redditus annuos habent: itaque hi non de adco*

adeo longe veniunt. Sunt denique aliorum domus signum Nihil præferunt, qui solam paupertatem sectantur, nihil quod mundi est sapiunt, & omnibus in genere vitæ repudiū libellum dederunt, atque hi de longe veniunt, de quæ his solis verba illa CHRISTI intelligenda sunt: *Quidam ex eis de longe venerunt.* Sed ad lineam.

Confide.
120
Matth. 11.

Tertio aduertendum, anima mea, perseverantiam in bonis operibus vt plurimum in causa esse, cur Deus misericordem se ostendet. *Misereor super turbam: & quare? quia triduo sustinent me.* Et sane nullus unquam in bono perseveravit opere, quin in remunerationem aliquod Deus misericordiam argumentum declarat. Solæ Magdalena, quæ ceteris abeuntibus discipulis ad sepulchrum pertinax mansit, & sepulchro affixo ploravit, præ aliis & ante alios Dominum resuscitatum videre meruit Chananæa mulier quia perseveravit, & roties licet repulsam passa, perucacior reddita & importunior in postulando, votorum tandem compos evasit, & egregium hoc encomium à seruatore audire meruit, *O mulier magna est fides tua, sicut tibi sicut vis.*

Persevera-
na misericordiam
impetrat.
Luc. 11.

Importunus ille, de quo in Evangelio, amici feges noctu assidue pulsans, tres tantum panes perendo, repulsam passus, vltimius instat: & continua instantia & importunitate quod postulavit impetravit, adeo vt quod amicitia & verus necessitudo ea hora impetrare non valebat, perseverantia & perucacia obtinuit. formosa illa Sara, sed maritorum salacium exitio infelix, in oratione perseveravit, & septem illis canibus, libidine rabidis, terra obrutis & sepultis, sapientissimum & motibus optimis maritum, Tobiam iuniorum, habere meruit. An non & hic turbæ, quod triduo Christum per deserta & inuia sequerentur, miraculum videre meruerunt?

Tob. 8.

Quis enim CHRISTUM non sequatur, quis cum illo, & apud illum, & in illius obsequio non perseveret; non triduo,

sed toto vitæ tempore, & in sempiternum? An ne enim rex potentior, dominus sublimior, pater amantior, sponsus formosior; aut gratior haberi queat? Cuius dotes cum secum tacita volueret canticorum illa sponsa, præ desiderii ardore dixit, *Tenui eum, ne dimittam, viuens aut moriens.*

Ipse quoque Redemptor cum in Evangelio de discossu loqueretur, suosque interrogaret, *Numquid & vos vultis abire?* *Ioan. 6.* Omnium mox nomine, magno animi ardore ac tenentudine Petrus respondit, *Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes: Tu nempe spes & refugium nostrum, salus & præsidium: vox tua vitam sapit, spirat, & includit. Huic igitur merito turbæ adherent, quem ne deserant, triduo sustinent.*

Quarto aduertere hic oportet Dominum minutim recensere ac singulatim subducere dies, quos populus hic in longo hoc itinere consumpsit. Eodem etiam modo cum Maria Magdalena egit, quando singillatim singula obsequia, quæ accumbenti in domo Simonis leprosi impenderat. Recensuit in Genesi quoque promptam Abrahamæ Patriarchæ obedientiam exaltans, ait, *Per me ipsum iuravi, quia fecisti hanc rem, & non percipisti filio tuo unigenito, benedicam tibi. Videte vt singulas hic obedientiæ illius recenset circumstantias, & particularim enumeret; non ait filio tuo, sed addit, unigenito; quod maiorem haud dubie laudem meretur.*

4. Continuatio.

Luc. 7.

Gen. 12.

Hic quoque in Evangelio Christus enumerat dies, quos in illo sequendo turbæ insumserunt: vt hinc doceremur, Deum exactam quodammodo dierum perseverantiæ nostræ rationem subducere, & minima quæque & minutissima recensere, vt debita eadem mercede compenset, vel debita iustitia severitateque castiget. Omnes vitæ nostræ dies enumerat, horas subducit, momenta examinat, omnia opera, verba, imo & cogitationes ponderat. Vnde Iob huc allusione facta, de homine sermonem instituens ait, *sicut mercarij dies eius.*

Iob. 7.

Quem.

Quemadmodum exacte singuli mercenariorum, quibus operati sunt, enumerantur dies, ut stipendium pro rata persolatur: ita quoque benignus ille dies & horas, quas obsequio illius impendimus, enumerat quam exactissime, ut premium bene meritis rependat. Deus igitur singula liberat, expendit & iustitiae trutina ponderat.

Dan. 5.

Deus numerat regna.

Postquam sanguinaria illa & vindex scribentis manus in Baltasaris regis aula ad candle lumen apparuisset & rex pauidus sibi; metuens quid sibi noua illa & exotica scriptura veller, ignoraret, Daniel interpretem agens ait, *Numerauit Deus regnum tuum, & compleuit illud, appensus es in statera.* E quo officio, Deum, si regna enumeret, eorumque statum & negotia recenset, reges in statera appendat; maiori haud dubie ratione ciuitates singulas, arces & villas omnesque actiones tum nobilium ciuium, tum vulgi examinaturum, ecce figuram.

Eth. 6.

Figura.

Magnus ille Perfidis rex Assuerus, archium olim ingrediens, in quo regni annales & praeteritorum temporum historiae asseruabantur, gestarum sibi afferri iussit rerum commentarios, ut in coniuratos & sceptri hostes dignis suppliciiis animaduerteret, & bene meritos dignis praemiis exornaret. E quo colligere est, asseruatos illic commentarios, in quos quid in vniuerso regno in dies ageretur, inferebatur: sed id ipsum de Deo quoque credendum est ac videndum, quomodo hodie velut diarium conficiat, & dies enumeret, quos in illius sequela populus impendit.

Deus recordatur omnia, quae in illius honorem fiunt.

Iob. 14.

Luc. 12. & Matth. 10.

Quia ecce iam triduo sustinent me. Cogites hic velim fidelis Dei serue, Deum nihil oblitisci eorum quae illius causa quis agit aut patitur, ut & dies recenset ac momenta, quibus aliquid in illius honorem quis sustinet. Quin & passus enumerat & pedum vestigia: vnde Iob; *Tu quidem gressus meos dinumerasti; capillorum quoque, illius in gratiam capite decussorum, numerum subducit, Nam & capilli capitis vestri omnes numerati sunt;* idque nullam aliam ob causam, quam ut debita tandem aliquando mercedem eis retribuatur. Ideo Paulus Hebraeos consolatur ait;

Non enim iniustus est Deus, ut oblitiscatur operis vestri & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius. An non hodie asseclas suos ob laborem triduanum debita remuneratione afficit, idque amplissime, & non sine miraculo.

Porro si adeo se gratum & benignum ostendit erga eos qui non nisi triduo eum secuti sunt; quam benignum se erga illos, demonstrabit, qui triennium, vicennium, quinquaginta aut sexaginta annos illius obsequio impenderunt, & quidem tanto labore, sudore, molestia, difficultate, angustia, quo & spectant illa parabolae verba? *Hi una hora Math. 20. laborauerunt, nos autem portauimus pondus diei & aestus, & pares illos nobis fecisti.*

Iterum hic notandum occurrit, Auditorum res, discrimen inter obsequia quae Deo & quae inter Deo mundo impenduntur: mundus scilicet in- ac mundi gratus est, & quidquid ei impederis, & multos quos ei dedicati annos, obliuiscitur, nec remunerari vquam vult, nec benignum se aut misericordem declarat. Adeo ut de illo dici queat, quod conquestus olim dicebat Iob, *Sic, & non respicias: clamo, & non exaudis; mutatum es mihi in crudelem;* & ingrato Mundus Labano, qui toties Iacobi mercedem & sti Labano pendium, contra quam pactus erat, frustra comparatus est, comparari.

Hinc fidus ille gener saepenumero apud vxores conquestus est, *Es ipsa nostis, quod Gen. 31. totis viribus meis seruijerim patri vestro, sed & pater vester circumuenit me, & mutauit mercedem meam decem vicibus.* Idem; *Reg. 19.* porro mundi asseclis euenit, quod olim sacrificiis Baal, qui a summo mane in vesperam ad rauim vsque Baalim in clamantes non sunt exauditi. Mundus siquidem idolum est, quod frustra aduocatur & in clamatur; cui neque vox inest, qua te consoletur, nec aures quibus percipiat, nec animus, quo misereatur illorum qui gnauijer eum colunt: solus vero Christus suos agnoscit, obsequiaque impensa quam cumulatissime compensat. Agnoscite vocem, attendite animum, & voluptatem notate, *Quia ecce iam triduo sustinent.* Quorum verborum occasione de sedula populi huius perseuerantia dicendum est.

Est

IV. Est profecto divina quædam & heroica virtus perseverantia; sola illa triumphum agit, salurem lucratur, ac victoriam refert. Vnde Iſidorus: *Salus solum perseverantibus datur, non enim beatus erit, qui bonum facit, sed qui perseveranter facit.* Cui subscribens Bernardus in quadam ait epistola, *ſcias divolum ò Christi miles, ſoli perseverantia invidere, quam ſolam noſcit à Domino virtutem coronari.* Hinc ad hanc fideles omnes adhortatur Paulus Epistol. ad Philippens. *Sic ſtate in Domino charissimi, & ſtabiles eſtote & immobiles, abundantes in omni opere Domini ſemper, ſcientis quia labor veſter non eſt inanis.*

Divina quoque in eandem encomia cumulat Bernardus, cum eam virorum gloriam & virtutum coronam appellat: cui deinde & alia ſubnectit Epitheta; *Perſeverantia vigor eſt virium, virtutum conſummatio, nutritrix ad meritum, mediatrix ad præmium; ſoror eſt poenitentia, conſtantia filia; amica pacis, amicitiarum nodus, unanimiſſimi vinculum, propugnaculum ſanctitatis.* Sed adnectamus & allegorias.

Voluit in Exodo Deus, ut in ſimbria ſummi apud Iudæos Pontificis hinc mala punica, & illinc campanula alternatim dependere, ſed relictis tintinnabulis, quæ nihil ad propoſitum faciunt, dico malum granatum quod in capite coronam geſtat, æternæ mercedis, & retributionis cœleſtis ſymbolum eſſe: ceterum quando Deus iubet ut mala granata & tintinnabula in ſimbriis & extremitate veſtis Pontificalis dependant, oſtendere voluit, mercedem & verum præmium deberi virtuti quæ ad ſinem uſque vitæ perſeverat. Quod confirmans Apoſtolus, Philippenses adhortatur, ut in cœpto itinere perſeuerent: *Conſido in vobis, quod qui inceperit in vobis bonum perficiet, uſque in diem Ieſu Chriſti:* quo loco per diem illum Chriſti, dies mortis intelligendus; omnes quippe qui nobis in hac mortali vita à Deo conceduntur, noſtri ſunt & dici poſſunt noſtri; vnde Iob: *Dies mei velocius tranſerunt, quam à texente tela ſucciditur;* & Pfalter: *ſicut fumus dies mei.* noſtri porro dicuntur, quod illis durantibus, in manu & arbitrio noſtro ſitum ſit, vel dextrum virtutis iter ingredi, vel

Tom. 2. Pars. Eſſina.

ſiniſtrum vitiorum tramitem inſistere: noſtri ſunt etiam, quod illos vel ad damnationem vel ad ſalutem poſſimus impendere; at dies mortis, ſolius Ieſu Chriſti eſt, nec in noſtra ſitus poteſtate; ille dies iuſtitie, & non miſericordie. At in allegoriis meis iam progrediar.

Septem annis magnificum illud Salomonicum templi ædificium perfectum eſt, ſed 3 Reg. 6. poſtea euerſum & deſtructum, vix quadraginta reſtaurari annis potuit: obiciunt quippe Iudæi Chriſto in Euangelio: *Quadragesima & ſex annis ædificatum eſt templum hoc.* In ſignis profecto allegoria, at quæ deſignet, hominem ſi in gratia quam in baptiſmo recepit permaneat, ſtatim in perfectum & integrum Dei ædificium conſurgere; at deficientem, & à peccato euerſum, magna poſtmodum difficultate & ſudore ad ſummam meritorum perfectionem perſtingere. Deus igitur perſeverantiæ eſt amantiſſimus.

In Moſaica lege Deus fructuum primitias ſibi & decimas ſelegit: *Primitias frugum terræ tuæ offeres in domo Domini Dei tui; & Omnes decimæ terræ, ſive de pomis arborum, ſive de frugibus, Domini ſunt, & illi ſanctificantur.* docere hic nos voluit, ſe & operum exordia & ſinem depoſcere; primitiis principium denotantibus; & decimis, in ſinem uſque perſeuerantiæ: numerus ſiquidem decimus numerus eſt perfectiſſimus, & reliquorum complementum.

Voluit item, quæcumque ſibi offerentur animalia, maxime ex voto, habere aures & caudam; verba decreti hæc ſunt: *Bovem & ovem aures & caudam amputariſ voluntarie offerre poteſ, votum autem ex hiis ſolvi non poteſt.* Tropologicè hocce denotat, vota & ſacrificia bonorum, quæ edimus, operum Deo diſplicere, ſi caput, in quo aures, quodque principii ſymbolum eſt; & cauda, quæ in animali pars extrema, & quæque perſeuerantiæ deſignat, in iis non reperiantur. Ita porro in legem hanc commentatur Magnus Gregorius, hiſce verbis: *In cauda quippe ſignificatio eſt corporis, & ille bene immolat, qui ſacrificium boni operis uſque ad ſinem debita perducit actionis.*

Inter ceteras Iosephi Patriarchæ veſtes, quas

S

quas

Gen. 37.

quas Iacob pater ei dedit, fuit toga quadam talaris & polymita, id est diuersicolor: haec Gregorius hom. 25; in Euang. & D. Ambros. in 1. cap. Apocalypseos perseverantiam ad finem vsque designari credunt. Et sane merito; inter cetera enim spiritualia animae vestimenta nullum est perseverantia excellentius aut pretii maioris; ipsa siquidem vestis talaris est & longior, ut quae iam inde à collo natiuitatis ad talos vsque & extremitatem mortis extendatur: atque ea quoque polymita & diuersicolor; ceterarum quippe in se virtutum colores continet, quas deinde vno & eodem seruo simul coronat.

Ezech. 1.

Animalia illa Ezechielis coram facie sua ambulare describuntur; & nullum vnde venerat reuertebatur. Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat, nec reuertebantur cum ambularent. Nouum hic emblema, quo perseverantiae virtus representatur, & edocemur, mystica haec animalia nos imitari debere; nam statim ut virtutis iter insistere coepimus, semper procedere, ac nusquam respicere oportet, ne tristis ille casus, qui olim vxori Loth respicienti, nobis accidat, cuius mulieris exemplum Christus in Euangelio quoque, Luc. 17. eadem occasione produxit; & sane doctissimus Rupertus, & sanctissimus Augustinus perseverantiae eandem historiam adaptant.

Lib. 6. in Gen.

Lib. 16. de ciuit.

Tom. 2. de myst. symb.

Perseuerantiae imago.

Richardus Brixius nuperus quidem auctor, sed multiplici rerum cognitione referentus, ait veteres, virtutis imaginem representare volentes, matronam columnae alligatam, & ad latus eius monstrorum domitorem Herculem, depinxisse. Symboli huius genuina expositio est virtutem quae ad finem vsque permanet ac perseverat, plurimum posse, quam proinde graduum & senem exprimebant; virtus autem quae annis caret, nec antiqua est, nomine virtutis prorsus indigna est. Ita quoque Alciatus in sepulchro Aiakis eandem alatum depingit, quo modo & fama depingi solet; nihil enim virtutis fama celerius & velocius; Hercules porro ei altat, quod perseverantia homines Herculis instar validos efficiat, omniaque perfingat, qui ad finem vsque perseverat.

David probe perspectum habens, quarta secum bona trahat perseverantia, & quarta mala, boni operis intermissio, & poenitentia; spiritu principali confirmari postulat, spiritu principali confirmamur. Id est, voluntas mihi varia est, propositum interdum mutuo, anima fixa non permanet; ideoque obsecro te & obtestor, ut me spiritu illo, qui inter ceteros spiritus primus & princeps est, confirmes ac stabilias, quo in diuino obsequio tuo ad finem vsque permaneam. Hieronymus autem: spiritu potens confirmamur, transtulit: ad perseverantiam enim spiritum quodam heroico, masculino, potenti, quique non cedat aut fatiscat, opus est. Nihil namque incepsisse est, nisi ad finem vsque constans & firmus permaneat. Ephraimitarum inertiam ac vecordiam catpens David, ait eos mortis & ferri metu terga vertisse, & domum se fugiendo recepisse, Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli. Turpe quidem & eo arguendum in milite, terga hosti obuertere: sed longe, mihi credite, turpius & infamius iis, qui cepto virtutis tramite deserto, in eodem ulterius non progrediuntur, sed in die belli, tempore inquam tentationis, se subducunt, & animum despondunt.

Augustus Imp. referente Longino Macrobio, cum in militem deformi in fronte cicatrice quam ei inter fugiendum & respiciendum lapis balista excussus reliquerat, deturparum incideret, qui tecum tamen bello gestarum gloria tumesceret, victorias coram omnibus referret, plagas & vulnere, & praesertim de honestamento illud frontis ostentaret; ei in autem elanculo dixit, At tu cum fugies numquam post te respiceris. Leuior ille sarcasmus & micterisimus in illos etiam aptari potest, qui statim ut opus aliquod primum & laudabile inceperit, terga vertunt, respiciunt, animo cadunt, & perseverare in eodem nesciunt. At non ita turbae nostrae, quarum perseverantia & constantiam Dominus deprædicat dicens. Quia ecce iam triduo sustinent me, atque illius erga eximium miraculum patrare non dubitavit, quod secunda hac conacionis parte prosequar.

Psalm. 116.

Psalm. 116.

Macrobius li. 2. Saturn.

Augustinus multum dicitur.

Et acco.

V. *Et accipiens septem panes, gratias agens fro-*
git, & dabat discipulis suis ut apponerent.
 Christus igitur turbarum miseratus; quæ
 triduo eum commearu destituta secuta
 fuerant; sciensque Apostolis adhuc septem
 superesse panes; populum iussit discumbe-
 re, panesque in manus acceptos benedicens,
 Apostolis, quo in turbas eosdem dispartirent,
 tradidit; & ecce omnes, ô miraculum
 singulare, vsque ad saturitatem refecti sunt,
 & septem fragmentorum sporta superauerunt,
 discumbentibus tamen quatuor homi-
 num millibus.

Vere dixi, miraculum nimiam quippe ad-
 mirationem meretur, partem familias &
 œconomum, nam tenuibus & curtis mis-
 sibus, tantam hominum reficere multitu-
 dinem, idque tam reg. fice, potuisse. Et pro-
 fecto, si ita se res habet, vobiscum cogitare,
 quanto admirabilius sit, eundem dispensa-
 torem, iam ab ipso mundi principio, omnes
 semper orbis incolas alimento præstito re-
 creasse ac saturasse. Si omnes mundi aues in
 aliquo Gallia nostræ monte iam Deo per-
 mittente congregarentur, easque regem vno
 eodemque die enutrire oporteret; sane cum
 tot animum forent genera & diuersis singula
 escis pasci solita, fieri profecto non posset,
 ut ipsa Maestas, omnibus licet anniteretur
 viribus, & omne erarium effunderet, vel vno
 die eadem pasceret. Ipse tamen Deus iam à
 quinque annorum millibus, aues quæ trupe-
 des, natatilia & omnes adeo creaturas nutri-
 uit ac sustentauit. Vnde legimus: *Qui dat*
escam omni carni. item. *Aperis tu manum*
tuam, & implet omne animal benedictione.
 Hinc de illius potentia, ac potius liberalita-
 te ac magnificentia vobiscum ipsi diiudica-
 re potestis.

Fuit quidem liberalitas ac minima in dan-
 do profusio regibus ac principibus quibus-
 dam familiaris, verum ad magnificentiam
 ac liberalitatem Christi nunquam potuerit
 pertingere. Titus Vespasianus Imp. libera-
 lis vt qui plurimum ac perbenignus, cum
 vesperi in cæna recordaretur, nihil se illa die
 amicis largitum, quasi hanc illi gloriam
 fors abstulisset, ingemiscens, suis ait, *Amici*
diem perdidit. Omne siquidem tempus Regi

perditum credebat, quo nullum in suos libe-
 ralitatis gentis ostendit; Principes quoque
 non nisi ad dandum viuere, & ad solos illos
 spectare munificentiam.

Non minor quoque liberalitas existit Itæ Alex-
 alexandri Seueri Imp. at maior potius; ira-
 Seueri. sci siquidem vt Lampridius testatur, sole-
 bat, si nemo quid ab eo exigeret; è contra
 vero si qua benefaciendi populo ac munifi-
 centiæ ostendendæ occasio oblata esset, ma-
 ximopere gaudebat. Hi cum aliquem suo-
 rum nihil vnquam à se petiisse sciret, deter-
 ritum fortasse formidine aut Principis ma-
 iestatis, eum vltro aggressus est dicens: *Quid*
est cur nihil petis? an me tibi fieri vni debitorem?
Pete, ne priuatus de me queraris.

Non minorem meretur laudem, quod *In Apoph.*
 de Sicularum rege Dionysio refert Plutar-
 chus, hic cum quodam tempore filii pala-
 tium ingressus, magnam aureorum argen-
 teorumque vasorum multitudinem circum-
 quaque cerneret, stomachatus ait: *Non est*
in te regius animus, qui his poculis, qua à me
tam multa accepisti, neminem tibi amicum
feceris. Ostendere volebat, Principis esse
 munificentiam exercere, auaritiã vero &
 multarum opum corractionem magno illi
 esse dedecori & infamiam: ego vero hinc effi-
 cere, Iesu Christi regis nostri munificen-
 tiæ ac liberalitati, omnem aliorum regum
 & principum profusionem cedere. Epulum
 quippe in deserto dat, & omnes omnino ad
 ipsum inuitat.

Erant autem qui mādūcauerant, quasi qua-
tuor millia. Iosephi somnia scriptura enar-
 rans cum dixisset vitum illi esse à sole, lu-
 na, stellis se adorari, quod futuram illius
 potentiam demonstrabat; subiungit mani-
 pulum quoque in agro illum vidisse, qui
 sponte se erigens ceteris eminebat altius: Di-
 xitque Ioseph fratribus suis: *Audite somnium*
quod vidi putabam nos ligare manipulos in a-
gro: & quasi consurgere manipulum meum &
stare, &c. Locum hunc exponens Theodo-
 retus, qui hoc factum sit interrogat, cum *in Genes.*
 tamen nihil sit fœno paleaq; & vilis & ab-
 iectius: ac tandem id diuinitus ita factū in-
 terpretatur; ne videlicet insolescerent ac
 elatius sese gererent Sancti, ad celsa digni-
 ratum

Isai. 40.

ratum fastigia elati, verum naturæ propriæ fragilitatem semper ob oculos haberent. Sciebant siquidem è cineribus se & imperfectionibus miseriæ huius & fragilis carnis, fœno multo fragilioris & abiectioris de qua Propheta, *Omnis caro fœnum*, (esse compositos. At melius scopum huiusce somnii tetigisse crediderim illos, qui verum illud augurium fuisse credunt, quo Iosephi sapientia providentiæque à Deo præsignabatur; qua temporis famis prospiceret & Ægypti horrea in totius regni conservatiorem frumento completeret, quod & patri deinde & fratribus communicaret, qui illum, hoc petitori in Ægyptum descendentes, quodammodo adorare visi sunt. Verus porro Ioseph hic cernitur, cuius omnia somnia & cogitationes hoc vnum spectant, ut suos semper magnifico excipiat conuiuió, & laute reficiat. Videte enim ut hic in deserto quatuor Millia saturaret: *Erant autem qui manducauerant, quatuor millia*, quibus abunde prouideret, & de omnibus in genere prospicit.

Leu. 8.
Num. 6.

Quatuor olim in summi Pontificis consecratione ceremonias adhiberi voluit Deus; primo namque immolabantur vitulus, deinde aries, tertio auicula, quarto denique canistrum panibus refertum, magna quadam mysteriorum designatione illæ in caput sustollebat, ut bene in locum illum commentatus refert D. Thomas, qui ipsum mysterium hoc exposuit modo: *Offerebatur vitulus pro peccato, aries in holocaustum, auis qua erat pacifica, canistrum panis, ut sciret sacerdos se assumpturum illum seruitium, qui pane cœlesti, hoc est manna, in deserto panis filios Israel.* Alii vero hac panum gestatione sacerdotum denotare voluisse credunt, Deum illum, quem adorabat, ab omnibus supremi & summi regis instar adorandum & exalrandum, quod huiusmodi pane vniuersam aleret familiam. Equidem vero alio collimans dixeró, hacce cœremonia designari, eum illum, qui ut Messias & Põrifex in hunc mundum cœlitus venturus esset, toti orbi abunde panem suppeditaturum, & hodierna die epulum in deserto instructurum, in quo quatuor hominum reficeret millia, pro-

pter quod totus eum adoraret orbis, & ut regem agnosceret.

Et profecto, quamuis plurima Dominus In miraculo hoc præstitit, quo pernotus eum populus ut Chribus regem ac dominum agnouit, nisi hoc ipso ut rer. a. in panum multiplicatione peracto: omnes gaitos enim, quamprimum ut illum tam laurein deserto suos stipatores reficientem viderunt, hic occasione sumptâ eum in Regem ac Monarcham acceperunt. Næ enim ille regis nomine dignus, qui tanta prudentia ac sapientia tantam hominum multitudinem conducebat, ægrotis sanitatem restituebat, ignaros docebat, panibus inopes & famelicos reficiebat?

De panibus propositionis huiusmodi in Exodo decretum legere est: *Et ponet super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.* Mira sunt, quæ de hac mensa referunt Auctores: Iosephus inprimis celebri illam mensæ Apollini Delphis, haud procul à Bœotia, consecratæ, è qua consulta & oracula sciscitantibus reddebantur, similem tradit. Historia vero Ecclesiastica ait, omnium regum Iuda, qui iam ir de à Dauide, ad Sedechiam vsque, in quo Iuda germen finem habuit, sceptrum tenuere, imagines effigiesque fuisse ad viuum expressas. Ipsum quoque sentit Abulensis, hoc solum addito, Deum, quandoquidem in Exod. c. 21. imagines ad adorandum scilicet, vel ne in altari, in quo omnis adoratio sita erat & maius delinquendi discrimen collocarentur, fieri vetuit; prudenter admodum & sapienter mandasse, ut Regum Iuda in rafa mensæ huius parte insculperentur; tum vero quod mensa hæc semper esset cooperta, ac proinde à nemine ne à Leuitis quidem, & à folis sacerdotibus, qui recentes in hanc mensam veteribus semotis panes inferebant, imagines hæc viderentur. Quidquid demum de rei veritate sit, crediderim regum effigies ideo mensæ huic insculptas, ut hinc evidens fiat, regum partes esse, subditorum commodis consulere, usque de alimento & commocatu prospicere. Atque ideo Christus, cum regis instar in hunc mundum venisset (Exod. in Rom

in Rex tuus venit tibi mansuetus) hodie mensam in solitudine præparat, & quatuor promodum hominum millia lautissime reficit. In quo verum sese regem & quidem potentissimum declaravit; at secus qui faxit, nam ille tyrannus & sanguisuga.

In regem quidam, apud Isaiam, communi omnium calculo, electus erat, & cunctorum ei suffragia diadema deferebant, sed inopia & tenuitatis suæ conscius hanc dignitatem vltro oblatam repudiavit & regno se ineptum pronuntiavit, *In domo mea non est panis; neque vestimentum: nolite me constituere principem populi: principem quippe munificum & profusum esse oportet, at ipse inopia premor, ut ne panis quidem in domesticorum sustentationem sufficiat: quibus omnibus efficere voluit eum qui suos ægre ac difficulter sustentat, nomine Principis esse indignissimum.*

Iacob in Mesopotamiam reuersurus, solemnia vota Deo vouens, inter cetera vouit: *si fuerit Dominus mecum, & custo dieris me in via, per quam ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, erit mihi Dominus in Deum.* Voti huius textum examinans, hic elicio, nomen Regis aut Dei illum non mereri, qui subditos debito alimento frustretur. Econtra vero diuinitatem quandam sapere certum est, cum nihil subditis defuerit, & regni necessitatibus abunde fuerit prouisum. Idcirco Christus & diuinitatem & regiam simul maiestatem designaturus, omnes in deserto reficit & satiat.

Optimi Regis nomen in Genesi Pharaõ legitur assecutus, quod septem, antequam fames regno incumberet, annis, noctes atque dies animo volueret, qua ratione suis, necessitatis tempore, succurreret, & famem è regno propulsaret. Hocce Deus exemplo denotare voluit, omnes optimorum regum cogitationes in hoc vnum incumbere debere, ut subditorum inopiæ prouideant, & de alimento prospiciant: ita Dominus noster Iesus verus natura sua rex, hoc exemplo denotatur, cuius omnes cogitationes quamdiu in deserto vagatur, hoc solum spectant, ut suos enutriet, idque miraculo quodam

singulari, septem scilicet panibus quatuor hominum millia saturando. Quot porro miraculo hoc mysteria & documenta inuoluit & includit?

Primo, docet nos operibus misericordie incumbere, & proximo in necessitate constituto, Christi exemplo, qui turba hoc excorum miserata, eisdem miraculose reficit, titur, opitulari. Inter ceteras naturæ dotes & bonæ indolis indicia quæ sibi cœlitus data testatur Iob, ait misericordiam iam inde ab incunabulis & vtero sibi adhaesisse, & naturali quodam erga pauperes affectu se moueri: *Ab infantia, inquit, creuit mecum miseratio, & de vtero matris meae egressa est mecum.* Hoc igitur ille nomine beatus est, & non minus illi futuri sunt, qui pauperum miserentur: vnde Psalmista: *Beatus vir qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.* At æquum est, ut quemadmodum Deus misericordem se erga nos exhibuit, nos quoque erga alios non minus benignos declaremus.

Raab meretrix, exploratores vrbs Iericho in consiliis Chananzorum sita, quos domi occultauerat suæ, adiuravit, ut in vrbs excidio, domui suæ parcerent, quemadmodum illis ipsa pepererat: *Nunc ergo iurate mihi per Dominum, ut quomodo ego misericordiam feci vobiscum, ita & vos faciatis cum domo patris mei:* Eadem formula nos quoque adiurare videtur Deus & est profecto æquum & rationi maxime consentaneum, ut illius qui toties se benignum erga nos exhibuit, nomine misericordiam erga pauperes etiam declaremus. Quando enim in pauperem & egenum incidimus, verba illa Dauidis, quæ Miphiboseph claudicanti ait, repetere oporteret: *Ne timeas, quia faciens faciam tecum misericordiam, propter Ionathan patrem tuum, & restituum tibi omnes agros Saul patris tui. Et tu comedes panem in mensa mea semper.* Neque enim Deum ille amare contendit, qui pauperum illius non miseretur, nec misericordie induit viscera. Atque hoc etiam argumento vitur in Canonica sua Ioannes: *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum*

Immiti nihil crudelius. *necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illis. Caterū nihil aut crudelius aut ferocius haberi potest eo, qui inhumanus est & immitis, maiorem siquidem sæpe erga feras & animalia, quam erga fratres inopia & necessitate pressos benignitatem demonstrari cernimus. Quod etiam exemplis reddam manifestius.*

3, Reg. 18. Ahab Israel rex, interea dum cœlū triennio imbrem denegaret, & magna rerum penuria circumquaq; mortales affligerentur, domus regis præfecto quadam die dicebat: *Vade in terram ad vniuersos fontes aquarum, & in cunctas valles, si forte possimus inuenire herbam, & saluare equos & mulos, & non penitus iumenta intereant.* Notate perfidi huius crudelitatem, equis, asinis, cæterisque animalibus consultit ac prospici vult, viduas autem inopes, orphanos, aliosq; qui passim inedia quotidie in omnibus regni finibus emoriebantur, negligit, ne hilum de iisdem sollicitus.

Diuites Arbor illa quam Nabuchodonosor fenaces atbori Nabuchodonosor colati.

Dan. 4. *Arbor illa quam Nabuchodonosor fenaces atbori Nabuchodonosor colati. Quorcheu! in mundo arbori huic similes reperire est, qui fructibus, id est, bonis, diuitiisque onusti, nullos præter canes, equos, simias, aliasque, nugas pascunt; pauperibus vero ne minimam diuitiarum portionem elargiuntur? Canes diuitis epulonis pane ad saturitatem vsq; saginabantur, solus Lazarus ne micæ quidem mensa delapsas accipit fame propemodum enecltus. Quotnam, Deus bone, domus hodie inuenire est, infelicis huius epulonis palatio perisimiles, in quibus vertagorum & canum venaticorum magna habetur ratio; pauperum vero ad rauim vsque præ foribus clamitantium stipem efflagitantium nulla? O feritatem plusquam ferinam!*

Ioan. 3. At sapientior, mea quidem sententia rex Regis Niniuitarum; nam mox ut penitentiam de peccatis agere decreuit, quo diuinæ iustitiæ flagellum & iram cœlestem, quæ

vniuerso regno minabatur exitium, auerteret, triduanum ieiunium publica præconis voce indixit, vt non modo homines sed ipsa etiam anima potu ciboque abtinerent. *Et clamauit & dixit in Ninive, ex ore regis & Principum eius, dicens, Homines & iumenta & boues & pecora non gustent quidquam, nec pascantur; & aquam non bibant.* Eadem bestias qua homines ieiunii lege teneri vult, iniquum existimans; vt hominibus esurientibus fameque emorientibus bestia comederent: & crudelitatis quoddam genus esse credebatur, equorum cæterorumque brutorum curam haberi, homines vero negligi. Similem sese regi huic ostendit Rebecca; cum enim haud procul à fonte in Abraham seruum, futuri conjugii paranympum & pronubum, incidisset, primo huic, deinde camelis illius aquam hausit: *Qua festinans deposuit hydriam de humero, & dixit mihi, Et tu bibe & capris melis tuis tribuam potum.* Aequissimum sane tiam est, seruos summi illius Abraham, Dei inquam, animarum sponsi primo refici, ac bestiarum deinde aliquam rationem haberi.

Sunt vero alii, ære, marmore, & chalybe duriores; qui pauperum se semper aduersarios ostendunt, eosdem obiurgando, taxando, nulla tamen ratione iis opitulando: in quo Iobi amicos imitantur. hi enim cum sanctum illum virum in simeto sedentem, & viceribus sanieque perfusum cernerent, multis quidem sermonibus & argumentis illius castigationis originem indagare conati sunt, eumque delicti alicuius reum, ob quod tam grauius flagellaretur constituere; sed toto illo tempore nemo illi vel panniculum quo saniem abstergeret, vlcera molliret ac religaret, dedit. Similes quoque dixerit diabolo qui Christum in solitudine tentauit, cum enim Saluatorem post quadraginta dierum spatium esurientem cerneret, longo cum illo disceptauit tempore, variisq; modis exagitauit, ac tandem aliud eidem non obtulit, quam saxa & lapides. Satan inhumanus nonniū lapides, & Christus misericors panes offert, & eximium edit miraculum. Misericordia namq; mira-

miraculorum mater est, deque futuris, id est supernaturalibus, apte diiudicat.

60. 14. Quod Biblico exemplo reddam manifestius. Eleeser seruatorum Abrahamæ reverentissimus, è Rebecca benignitate, qua sibi camelisque suis porum dederat, augurabarur, illam Isaac, unigeniti Abrahamæ uxorem futuram, & liberalem simul & fecundam fore: miserat quippe illum Abraham, ut filio dignam & parem uxorem inquireret, iuramentoque eum adegerat, ut honestis præditam moribus, quæque familiariter sui decori foret & oramento, seligeret. Quamobrem ille anxius ac sollicitus, ubi Deo rem precibus commendasset, ad fontem accessit, in quo filia regionis pecora adaquabant, & secum statuit, ex omnibus illam seligere, quæ ubi dixisset, *Inclina hydriam tuam ut bibam*; mox responsura esset, *Bibe, quoniam & camelis tuis dabo potum*: Procopius Gazæus locum hunc enucleatius examinans, interrogat, vndenam & quomodo Eleeser hocce signo, velut evidenti & manifesto, consueturaque certissima, colligere poterat; solam illam inter Mesopotamiæ filias in sponsam Isaac seligendam, quæ sibi camelisque porum daret? Rationem subnectit, eamque admirabilem, atque seruum hac secum ratiocinatione usum: Neesse est, Isaac uxorem querere fecundam ac plurimorum liberorum matrem: nihil quippe aliud herum movit, ad filio uxorem querendam, ut coram mihi abeuntis confessus est, quam promissio illa Dei, *Semini tuo dabo terram hanc*; Porro, ut semen succedat, quod terram hanc hereditate possideat, fecundam & non sterilem filius uxorem opus est nanciscatur. Nullum porro fecunditatis filia quam inuestigo, signum & argumentum certius haberi potest, quam si liberalis est, tam erga homines quam iumenta. Vndenam autem misericordiam & in pauperes benignitatem fecunditatis signum esse, colligit? respondet idem qui supra Procopius, atque seruum ita ratiocinatum: Dominus meus Abraham nexiam erat & decrepitis, & ætatis ad generandum inepta; Sara quoque Domina natura sterilis erat & effæta; adeo ut communi hominum iudicio fieri non posse vi-

debat, heredem nasci, tamen, quod munifici in pauperes essent, & in peregrinis recipiendis assidui, filium à Domino impetrarunt, cui modo uxorem quero; quem hero suo, quos excepit, peregrini olim nasciturum promiserat. Si eleemolyna igitur & benignitas mulieres fecundet, illa proculdubio Isaac conueniet quam hæcce videro virtute insignitam.

Quin & alia virtus hæcce miracula patrat: vitam namque prolongare & in multos annos solet extendere. Referunt enim Hebræi, & cum iis Catholici nonnulli, Melchisedechum eum ipsum fuisse, quem alii Sem Noachi filium dicunt, atque hunc Abrahamo post victoriam de quinque regibus relatum domum redeunti, panem & vinum in sacrificium obtulisse. Tradunt autem Hebræi in libro Misdrasteillin, in psalmum 36. commentando, Melchisedechum ab Abrahamo aliquando interrogatum, quomodo cum patre, interea dum diluuium defauiret, in arca fuisset commoratus: & quomodo deinde egressus, tot sæculis vixerit, & tam feliciter vitam sine vlla profus ægritudine traduxerit, vnicò verbo respondisse, *Credac*, id est, Eleemolynæ virtute quam diluuii tempore in arca declarauerat: Abrahamum deinde subintulisse, in quos misericordiam declararit, cum nonnisi octo animæ, & eiusdem omnes familiaræ, in arca fuerint. Senem vero respondisse, in bestias, singulis quod indies ad vitam necessarium erat & velut diarium distribuendo. Abrahamum autem iterum admiratum adiunxisse, si tanta Deus mercede eos compensat, qui bestiis opitulantur; quanto maiori ampliorique beneficio remuneraturus est eos, qui eiga homines se benignos & clementes demonstrauerint? Hæc è Faustini Tassi commentariis deprompta. Christus quoque ob misericordiam hodie diuinum hoc edit miraculum.

Erant autem qui manducauerant, quatuor millia. Hoc vestram diffidentiam culpæ, Apostoli. Quid enim cogitabatis, cum paucis ab hinc horis increduli dicebatis, *Vnde illos quis poterit hic saturare panis in solitudine?* Mirum profecto, discipulos, Christi quidem potentiam & vir-

Faust. Tass.
serm. 4. ad
Hebræos.

VII.

Luc. 9.

Impii in malo se fortes existimant, in bono debiles.

Philip. 4.

Isai. 40.

Notatio egregia.

& virtutem perspectam habuisse, cum aliis damnum illatum vellent, vt quando ignem in Samaritanos illum emittere posse cognouerunt, & vt fieret, postularunt, *Via dicamus, vt descendat ignis de celo & comburat illos*: verum vt in alios benignum sese ostendat, miseris beneficiat, vires ei credunt & virtutem deesse. In quo verum mundanum typum expressere, qui ad scelera patranda poteritissimos se credunt, ad lusu vacandam, ineptendum, lasciuiendum, nummos profundendos, ditissimos; ad vindictam de inimicis capiendam fortissimos; ad nefaria & vafra consilia moliminique excogitanda, solertissimos; ad concertandum, audacissimos; verum vbi virtutis alicuius exercenda, elemosynae eroganda, ieiunii seruandi occasio occurrerit, nec animum nec vires habere se praeserunt. Iusti vero omnia quae ad virtutem spectant, facile se ad exitum perducere posse sperant, credentes nihil sibi esse impossibile: audite vt eorum vna de se potentia; sua amplissimum ferat testimonium; *Omnia possum in eo qui me confortat*; & in genere de omnibus *Isaias, Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem*, ex foemininis & pusillanimitas masculi fient & generosi; ex seignibus & inertibus Theritis, Caesaris mox & Herculei reddentur: *Assument pennas, vt aquila volabunt, & non deficient; current, & non laborabunt*: Ostendit hic igitur ad oculos Dominus, omnia se posse quamuis discipuli diffidant. Turbae porro masculum & infractum animum praeserunt, cum nulla comaeatus habita ratione, & de victu nihilum sollicitae, summo cum vitae amittenda discrimine, illum sequuntur. Notatu igitur dignissimum est, turbas illas tridua confectas inedia, Christum tamen sequi, eius vt verba audiant. Quasi hodierni Christiani non imitantur, qui non nisi pleno & distento ventre templa adeunt conciones audituri, aut potius somno indulturi. Saul cum a filiabus quibusdam petisset, *Num hic est videns?* quamprimum responderunt, *Hic est, hodie enim vespit in cunis, quia sacrificium est hodie populi in excelsu; ingredientes enim statim inuenietis eum antequam ascendat excelsu ad vescendum, neque enim comestis*

vos est populus donec ille veniat. Aduertere, obsecro, quomodo populus ille Hebraeus radio non afficiatur, eatenus ieiunium extendens, donec sacrificiis finis esset impositus.

Fidelis ille Abraham seruus Elefer, quamuis exitinoris labore ac molestia defaigatus esset, non prius tamen comedere voluit, quam quae in mandatis acceperat, suamque legationem exposuisset, *Non comedam*, inquit, *nisi loquar sermones meos*: in quo magni in mandatis heri exponendis & negotiis executioni mandandis ardorem diligentiamque demonstrauit. At hodierna die promta illa & sedula in diuinorum mandatorum executione diligentia exulat à Christianis, & vix vllus diuinæ obsequitur voluntati: sed etiam si saturati sint, *murmurabunt*. Turbae autem maiorem diligentiam praeserunt, & ardentiori erga Deum zelo feruntur, triduoque magnum illum concionatorem, de comaeatu nihil anxiae, sequuntur; longe secus quam filii Israel; qui quamuis caelesti manna pascerentur, aduersus Moysen in deserto tamen conspirarunt, & ad alia & cepas Aegyptias anhelantes sibi muruo dicebant, *Constituamus nobis ducem, & reuertamur in Aegyptum*. Hi porro solam pietatem spirant, non culinam, solum Dei verbum audire satagunt; & non nisi triduo exacto, vt Chrysostomus optime notauit, refecti sunt: expectarat siquidem Dominus, donec omnis comaeatus illorum defecisset, vt omni humano auxilio destitutis, potentiam suam declararet, huncque defectum, velut summus naturae magister & Dominus, suppleret.

Vt vos igitur, Auditores, ad misericordiam, Christi que Domini imitationem excitem, iisdem vos verbis, quibus olim Samuel Propheta populum Israeliticum, compepellabo, *Nolite recedere à tergo Domini & nolite declinare post bona, quae non proderunt vobis*. Dicite itaque cum Patriarcha Iacob Deo ob collata beneficia grates agente, *Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei, Deus qui pascit me ab adolescentia mea, usque in presentem diem*. Idem enim ipse est, qui iam inde ab incunabulis nos enutrit, à quo

quo totus orbis velut cliens dependet, qui omnes omnino creaturas pascit, & eximium hocce miraculum hodie edit; huic igitur immortales agite grates, laudum præconia cantate, cumque nullo non tempore admiremini.

Quod sane est longe æquissimum, omnipotēs & summe Deus, pater misericordiarum, ac totius mundi pastor & nutritor, pater familias amplissime, qui quorquoruo se manciparunt obsequio, laudissime excipere soles & reficere. Quod hodie etiam re ipsa & miraculo singulari abunde testatur fecisti, quatuor hominum millia in deserto, postquam triduo te magno labore & sudore secuti essent, pascens; in quo ad oculum demonstrasti quibus vii soleas rationibus, in animabus fidelium interea dum hac in vita agunt, custodiendis, conseruandis, dirigendis, salem saccharo, afflictiones consolationibus, lactis aduersa permiscendo, ne forte illis & animus deficiat & robur internum. Solent nutrices, quo alumnos ablaſcent; absinthium aut aliam quandam amaritudinem mamillis applicare: non aliter & tu animarum nostrarum nutritie; molestias siquidem, labores, difficultatum amaritudinem, voluptatibus vitæ huius permisceas, viis relictis ad cœlestia adspiremus; & tandem, postquam te in deserto penitentiæ triduo, id est, in iuuentute, ætate virili & senectute, quæ tres quodammodo vitæ huius dies sunt; vel contritione, confessione ac satisfactione quæ triplex ad salutem comparandam dies est; secuti fuerimus, miraculose pane illo cœlesti, quo animæ reficiuntur Beatorum, diuina tua inquam essentia, summaque animarum beatitudinis, pasci & reficimur. Cuius omnes nos participes reddant, Pater ingenuus, Filius vnigenitus, & paracletus Spiritus. Amen.

DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. De salutis merito eamque consequendi remedio.
 - II. De Pseudoprophetarum generibus.
- Tom. 2. Pars Æstiuæ.

- III. De Hæreticorum imposturis.
- IV. De lupis.
- V. De Arbore.
- VI. De fructibus arboris.

Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Matth. 7.

FIGURA.

NEfarius Syriæ rex Antiochus Ierosoly. 2. *Matth. 1.*
mam vnum educibus Apollonium nomine cum exercitu misit, vt magnam in Iudæos crudelitatem exerceret omnes videlicet arma gestare valentes & masculini roboris; gladio vindice interficeret, & interuisione deleteret; inutilem vero turbam, mulieres inquam & paruulos, in mancipia per vicinas circumcirca prouincias diuenderet. Cum itaque Ierosolyam venisset, regiam voluntatem non aperuit, nec quid animo concepisset, detexit, vt amicum se, & paci Apollonii fice venisse iactat, ingressus obuios quosque amice compellat, dissimulat rancorem, ouemque se fingit extrinsecus cum intrinsecus lupinam rabiem foueret: quin & cum sabbathum esset, quod Iudæis sacrum erat & venerandum, quo omnes relicto opere manatio templum petebant, precibus & sacrificiis operam daturi; ipse quoque sabbatha se colere simulauit: at templum ingressus conceptam animo barbariem feritatem que belluinam, amplius simulare non valens, inimicum se ostendit, & suis dato stringendi ferrum signo, inque miseros Iudæos, prout statuerat, sæuendi, magnam tum in templo, tum per plateas stragem edidit. Non enim vim vi, propter sabbathi religionem, Iudæi propulsabant; tum quod nec ferrum in loco sacro stringere audebant, tum vero quod nihil minus præcogitassent, & ad defensionem essent imparati: neque enim vt lupum sæuitorum credebant, vt ouem hætenus sese gesserat, atque ita iniuriam pati & mortem subire cogebantur. Ne simile quid nobis accidat, Auditores, præmonet hocce in Euangelio Christus: Attendite, inquit, & omnem in partem